

AMIN
MAALOUF

Periplul
lui Baldassare

Traducere din limba franceză
de Ileana Cantuniari

POLIROM
2019

Cuprins

Caietul I

Al o sutălea nume 7

Caietul II

Vocea lui Sabbatai 163

Caietul III

Un cer fără stele 267

Caietul IV

Ispita Genovei 423

Maimun, căruiă m-am destăinuit, îi da dreptate Martei, iar mie nu. Îmi ascultă argumentele fără să le audă și n-are decit un singur răspuns pe buze: „Așa e lumea făcută!”

Zice că ar fi o nebunie s-o las să poarte copilul și să-l nască în afara locuinței bărbatului ei, și că ea ar putea muri de îngrijorare și de rușine. Fiecare zi care trece o va face și mai agitată, îmi spune el, n-ar trebui să încerc s-o rețin mai mult.

Pentru a-mi domoli tristețea, zice că e convins că într-o zi, nu prea departe, ea se va întoarce la mine. „Cerul împarte adesea nenorocirile acelor care nu le merită, dar uneori și acelor care le merită”, făgăduiește el, îngustindu-și ochii parcă pentru a discerne mai bine ceea ce se ascunde îndărătul lucrurilor. Vrea astfel să spună că soțul Martei ar putea avea soarta pe care o merită bandiții, că realitatea ar putea ajunge din urmă zvonul și că viitoarea mamă a copilului meu ar redeveni atunci văduvă... Asta o știu. Orice se poate întâmpla, desigur. Dar n-ar fi un lucru lamentabil să trăiești în așteptarea morții unui rival, rugînd în fiecare zi Cerul să-l inece sau să-l trimită la spînzurătoare? Un bărbat pe deasupra și mai tînăr decit mine! Nu, nu astfel îmi inchipui existența mea mai departe.

Argumentez, mă zbat, știind bine că bătălia e pierdută dinainte. Deoarece Marta nu va avea curajul să-și lase pîntecele să i se rotunjească sub acoperișul meu, deoarece nu se mai gîndește decît să se ducă să-și ascundă greșeala în patul unui soț pe care-l detestă, n-o voi putea reține cu de-a sila. Lacrimile nu i se mai zvîntă, pare să slăbească și să se ofilească de la o oră la alta.

Ce mai pot eu oare spera? Ca, imediat după ce-și va fi întilnit bărbatul, să se hotărască, pentru

vreun motiv oarecare, să nu rămână la el, sau ca el însuși s-o alunge. Sau, de asemenea, că i-aș putea plăti individului asta o anume sumă spre a-l face să-și anuleze căsătoria pretinzând că nu s-a consumat niciodată. Omul e sensibil la bani; dacă ajung la prețul potrivit, vom pleca împreună de la el, Marta, copilul nostru și cu mine.

Iată că stau să-mi urzesc un adevărat basm! Trebuie totuși să-mi păstrez niște rațiuni pentru a trăi, fie ele și iluzorii. A te minți pe tine însuși este uneori puntea de neînlocuit pentru a trece peste nenorociri...

19 ianuarie

Marta m-a anunțat în cursul nopții că va pleca mâine spre Chios. I-am spus că o voi însoți și i-am promis imediat să nu mă interpun în nici un fel între ea și bărbatul ei, mulțumindu-mă să dau tircoale prin împrejurimi pentru ca ea să poată face apel la mine în caz de urgență. A acceptat, nu înainte de a mă fi pus să jur de încă două ori că nu voi face nimic fără ca ea să mi-o fi cerut neapărat, explicându-mi că bărbatul ei i-ar tăia beregata în pragul ușii dacă ar bănuși ce s-a întâmplat între noi.

Există două moduri de a merge în insulă pornind din Smirna. Pe drum pînă în virful peninsulei, după care n-ar mai fi decît strîmtoarea de trecut, nu mai mult de un ceas cu barja, pentru a ajunge în orașul ce poartă numele de Chios. Sau pe mare de-a lungul țărnelui, de la un port pînă la celălalt. Asta e soluția pe care m-a sfătuit s-o adopt Hatem,

care s-a informat din plin, la rugămintea Martei. Ar trebui să punem la socoteală o zi de călătorie, dacă vântul e propice, și două, dacă vântul nu ne este favorabil.

Ajutorul meu ne va însoți și avusesem chiar de gând să-i iau cu mine și pe nepoții mei. Nu i-am făgăduit eu surorii mele Plaisance să nu mă despart de ei niciodată? Dar, după ce am cîntărit argumentele pro și contra, am preferat să-i las la Smirna. Avem de rezolvat o treabă delicată la Chios, și mă tem ca unul sau altul să nu facă vreo gafă. Poate că m-aș fi răzgîndit, dacă ei ar fi staruit să ne însoțească. Dar nu, nici unul dintre ei nu m-a rugat acest lucru; ceea ce m-a intrigat, trebuie s-o spun, și oarecum m-a neliniștit. L-am rugat pe Maimun să vegheze asupra lor ca un tată, pînă la întoarcerea mea.

Cît voi rămîne pe insulă? Habar n-am. Cîteva zile? Două-trei săptămîni? O să vedem. Se va întoarce Marta cu mine? Așa nădăjduiesc. Să mă întorc însoțit de ea în casa „noastră” din Smirna îmi apare deja ca cel mai frumos lucru ce mi s-ar putea întîmpla, chiar dacă, în clipa asta, sînt încă aici și-i pot contempla pereții, ușile, covoarele și mobilele în timp ce scriu aceste rînduri.

Maimun mi-a spus că, la întoarcerea mea, el va pleca într-o lungă călătorie ce-l va duce la Roma, Paris, Amsterdam desigur, și în alte locuri. Își promite să-mi vorbească despre acest lucru atunci cînd voi avea mîntea mai liberă spre a-l asculta. Dar voi avea oare mîntea mai liberă la întoarcerea de la Chios?

Dorește să-l însoțesc în periplul său. Vom mai vedea. Deocamdată, cel mai mărunt proiect mă epuizează. Visele mele sînt foarte precise: să merg la Chios în compania Martei, să mă întorc de la Chios în compania ei.

A te apropia cu corabia de Chios, a vedea cum se desenează treptat linia coastei, munții îndăratul ei, iar în vecinătatea mării nenumăratele mori, asta ar trebui să aline inima călătorului ca o lentă răsplată. Insula se lasă dorită ca un pământ al făgăduinței, anticamera Cerului. Dar călătorul fără voie care sint nu așteaptă decît clipa plecării înapoi.

În tot cursul traversării, Marta a stat tăcută, iar ochii ei s-au ferit cu grijă să-i întilnească pe al mei. În vreme ce Hatem, care încerca să-mi descrețească fruntea, îmi istorisea o legendă ce-i fusese povestită alaltăieri în portul Smirna, potrivit căreia ar exista în Chios, spre interiorul insulei, o minăstire unde trăiesc niște călugărițe foarte ciudate; ca și în alte minăstiri, călătorii sint primiți și acolo, dar în cu totul alt mod, deoarece în cursul nopții acele sfinte femei vin de se strecoară, zice-se, în culcușul oaspeților pentru a le acorda atenții care merg cu mult dincolo de ceea ce pretinde iubirea pentru aproape.

M-am grăbit să alung pe un ton sec nălucile ajutorului meu, dîndu-i asigurări că citisem și auzisem legende asemănătoare în legătură cu numeroase alte locuri. Dar cînd am văzut că mă crezuse și că o lumină se stinsese în ochii lui, am cam regretat că i-am sfărîmat visul. Fără îndoială că m-aș fi arătat mai îngadulitor dacă aș mai fi avut un strop de veselie.

În insula Chios, la 23 ianuarie 1666

De cînd am sosit, Hatem își petrece timpul prin circumștile, tavernele și străduțele vechiului port, punînd întrebări oamenilor în legătură cu bărbatul pe care-l căutăm. În mod bizar, nimeni nu pare să-l cunoască.

Să mă fi înșelat Abdellatif? Nu văd pentru ce ar fi făcut-o. Să fi fost el însuși tras pe sfoară de informatorii săi? Poate că aceștia s-au înșelat pur și simplu asupra insulei, confundînd Chios cu Patmos sau Samos, sau Castro, numită odinioară Mytilene.

Oricum, întorsătura pe care par s-o ia lucrurile nu-mi displace. Încă vreo cîteva zile de investigații, și ne vom reîntoarce la Smirna. Marta va protesta, va plînge, dar va sfîrși prin a se hotări.

Și-mi va sări de gît în ziua în care îl voi aduce, cumpărat la preț greu – chiar și de-ar trebui să dau o treime din avere! – un firman care să ateste că bărbatul ei e cu adevărat mort. Atunci ne vom căsători, iar dacă Cerul nu se arată prea înverșunat împotriva amantilor, fostul bărbat va avea amabilitatea de a nu mai pune în veci piciorul la Gibelet.

La bătrînețe, înconjurați de copii și nepoți, ne vom aminti cu spaimă de această expediție în Chios, mulțumind Cerului că a făcut-o să fie atît de zadarnică.

24 ianuarie

Cît farmec i-aș fi descoperit acestei insule dacă aș fi venit aici în alte împrejurări! Totul devine atît de plăcut inimii mele de îndată ce uit, fie și pentru

o clipă, de ceea ce m-a adus aici. Casele sînt frumoase, străzile sînt curate și bine pavate cu lespezi, femeile se plimbă cu eleganță, iar ochii lor zîmbesc străinilor. Totul îmi evocă splendoarea trecută a Genovei, citadela e genoveză, veșmintele sînt genoveze și, de asemenea, cele mai frumoase amintiri. Pînă și grecii, cînd îmi aud numele și-mi descoperă originile, mă string la piept, blestemînd Veneția. Știu că-i blestemă și pe turci, dar niciodată cu voce tare. De cînd au plecat genovezii, acum o sută de ani, insula asta n-a mai cunoscut nici o cîrmuire înțelegătoare, oamenii pe care i-am întîlnit în ultimele zile o recunosc cu toții, fiecare în felul său.

Azi-dimineață am luat-o pe Marta la liturghie. O dată în plus – numai de n-ar fi cea din urmă! – ea a trecut pragul bisericii la brațul meu, țineam capul sus, dar inima mi-era nefericită. Ne-am dus la biserica Sfîntului Anton, care aparține iezuiților. Aici, clopotele bisericilor răsună la fel ca într-o țară creștină și se organizează procesiuni pe străzi cu ocazia sărbătorilor, scoțîndu-se odăjdile, baldachinele, felinarele și aurăriile Sfîntei Cuminecături. Regele Franței este cel ce a obținut odinioară de la sultan ca ritul latin să poată fi practicat astfel, în public, iar Poarta respectă încă acest privilegiu. Chiar și în această duminică foarte obișnuită, familiile cele mai prospere au venit la liturghie cu mare pompă. Lîngă mine, oamenii modești șoptesc mai mult cu mîndrie decît cu teamă numele ilustre, Giustiniani, Burghesi, Castelli. M-aș fi putut crede în Italia de n-ar fi fost, la doi pași de biserică, foarte la vedere pe un delușor, doi ieniceri de gardă.

După liturghie, Marta s-a dus să stea îndelung de vorbă cu unul dintre preoți. Am așteptat-o afară și, cînd a ieșit, n-am întrebat-o nimic, iar ea nu